

احساس شادمانی و زمینه های اجتماعی موثر بر آن در کرمان

علیرضا صنعت خواه

استادیار و عضو هیات علمی گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، ایران

نام نویسنده مسئول:

علیرضا صنعت خواه

چکیده

شادمانی یکی از ضروریات زندگی است. جوامع پیشرفته در واقع جوامعی هستند که طیف گسترده تری از شادمانی را می توان در میان شهروندانشان دید. جامعه آماری پژوهش حاضر، تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان (به تعداد ۱۶۴۰۳ دانشجو) در سال تحصیلی ۱۳۹۶ می باشد که ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شده است. در این پژوهش برای سنجش شادمانی از پرسشنامه آکسفورد استفاده شده است. چارچوب نظری تحقیق براساس نظریات ماکس هالر و مارکز هادلر^۱، بام و بارهیر^۲، شینز^۳ و برگزما^۴ شکل گرفته است و براین اساس فرضیاتی تدوین و سپس با استفاده از نرم افزار amos 17 مدل رگرسیونی چند متغیره ترسیم شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که ۱۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (احساس شادمانی) تحت تاثیر متغیرهای طبقه اجتماعی-اقتصادی، موقعیت خانوادگی، علاقه به دیگران و امید به آینده می باشد که وارد مدل رگرسیونی تحقیق شده اند. تحلیل رگرسیون نشان می دهد که متغیرهای موقعیت خانوادگی با تاثیر در حدود (۰/۱۸) و امید به آینده با تاثیر (۰/۱۲) بر احساس شادمانی تاثیرگذاری مستقیمی را بر جای می گذارند. مهمترین نتیجه تحقیق این است که وضعیت و شرایط خانوادگی که فرد در آن به سر می برد را می توان به عنوان یکی از مهمترین زمینه های موثر بر شادمانی معرفی کرد. هرچه جهت گیری های خانوادگی بر اساس الگوی گفت و شنودی باشد شادمانی اعضای خانواده بیشتر است.

واژگان کلیدی: احساس شادمانی، روابط و مناسبات خانوادگی، امید، رضایت از زندگی

¹ Max haler and Markaz hadler

² Haler and Hadler & Belbum and Barhir

³ Shinez

⁴ Bergezma

مقدمه

نشاط (شادکامی) یکی از خلقیات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی می کند. نشاط عبارت از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی است، این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه احساسات و عواطف مثبت است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم گیری او اثر می گذارد. عواملی که نشاط را به وجود می آورند شامل احساس رضایتمندی از زندگی و فقدان عواطف منفی همچون افسردگی و لذت بردن از وقایع می باشد و یکی از علل تاثیرگذار در برقراری اصول بهداشت روانی و خوشبختی است و بر فضای شناختی و رشد آن اثر می گذارد. نشاط یکی از ابعاد اصلی تجربه بوده و معمولاً در پی ایجاد پاسخهای مطلوب است که کارکرد مناسبی به جای می گذارند. (سلیگمن ۲۰۰۲: ۸۰، به نقل از هزارجریبی، ۱۳۸۸: ۱۲۵)

تحقیقات در این زمینه نشان می دهد که احساس نشاط، فعالیت های مفید انسانی را بر می انگیزد؛ خلاقیت را تقویت می کند؛ روابط اجتماعی را تسهیل می کند، مشارکت سیاسی - اجتماعی را رونق می بخشد، موجبات حفظ سلامتی عاطفی، روانی، جسمی و امیدواری را فراهم می کند (آل یاسین، ۱۳۸۰: ۸)؛ احساس امنیت، آرامش و قدرت تصمیم گیری را در افراد تقویت می کند (مایرز، ۲۰۰۰: ۵۶) و احساس نزدیکی به دیگران (علاقه مندی)، احساس دوست داشتن، احساس اعتماد و کیفیت تعامل با دیگران را موجب می شود (آرجیل، ۱۳۸۶: ۳۲۸). شادی با منش و سلوک اخلاقی مرتبط است و همچنین خودشادی نیز محصول یک زندگی اخلاقی می باشد.

نتایج اکثر تحقیقات در خصوص احساس شادمانی دانشجویان در ایران، حاکی از آن است که دانشجویان ایرانی بیشتر دارای روحیه منفعل و غیر شاداب هستند که این روحیه مربوط به مشکلات مختلف اجتماعی است (زارعی متین و همکاران، ۱۳۸۸). در این تحقیق در تلاشیم که با رویکرد جامعه شناختی به تحلیلی این موضوع بپردازیم که زمینه های اجتماعی و روانشناختی چگونه منجر به احساس شادمانی و یا در مقابل آن می توانند منجر به احساس یاس و حتی افسردگی شوند. در تحقیق پیش رو احساس نشاط در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان صورت گرفته است. دلیل انتخاب این دانشگاه این است که طیف گسترده ای از دانشجویان را در مقاطع تحصیلی (از لیسانس تا دکتری)، شهرهای گوناگون و مناطق مسکونی را در خود جای داده است که محیط مناسبی را در خصوص سنجش موضوع در اختیار محقق قرار می دهد.

پیشینه تحقیق

موضوع شادمانی موضوعی است که امروزه تعداد کثیری از تحقیقات را در حوزه های روانشناسی، علوم اجتماعی، مدیریت، علوم تربیتی و... به خود اختصاص داده است. اوزتوک و همکارانش (۲۰۱۰) معتقدند که افراد باید ارتباطات سالمی را با دیگران برقرار کنند تا بتوانند زندگی شادی داشته باشند. به هر حال از نظر ایشان ما همیشه به آنچه در انتظارش هستیم نمی رسیم. در بررسی صورت گرفته توسط این محقق بروی دانشجویان بومی و خارجی این نتیجه حاصل شده است که اضطراب اجتماعی نقش مهمی بر احساس شادمانی دارد. در این تحقیق اضطراب دانشجویان خارجی مورد بررسی از دانشجویان بومی بیشتر بوده است و همین عامل باعث شده است که احساس شادمانی در آنها پایین تر از دانشجویان بومی باشد. اعتماد زاده و همکاران (۱۳۸۸) معتقدند که عوامل آموزشی، کالبدی و سازمانی در دانشگاهها نقش مهمی بر احساس شادمانی دانشجویان دارد و از طرف دیگر عابدی و همکاران (۱۳۸۷) به اعتقادات دینی و به طور کلی به نقش مذهب بر احساس شادمانی تاکید دارند. نتایج تحقیق ایشان در تعیین رابطه و سهم نسبی مختلف دینداری در تبیین میزان شادی دانش آموزان بدین قرار است که: بعد اعتقادی ۰/۲۲، بعد مناسکی ۰/۱۹، بعد پیامدی ۰/۱۷ و بعد عاطفی ۰/۱۵ به ترتیب پیش بینی کننده و تبیین کننده میزان شادی دانش آموزان دبیرستانی هستند. ایروانی (۱۳۹۰) معتقد است که با استفاده از برنامه های شادی آفرین می توان افسردگی شهروندان را کاهش داد. نتایج تحقیق ایشان نشانگر آن است که بین میزان سلامت روانی افرادی که دارای برنامه منظم شادی و تفریح هستند و افرادی که فاقد آنند تفاوت معناداری وجود دارد. و از طرف دیگر بین میزان اضطراب بیخوابی افرادی که دارای برنامه منظم تفریح و شادی هستند و افرادی که فاقد آنند تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین بین میزان پرخاشگری افرادی که دارای برنامه منظم تفریح و شادی هستند و افرادی که فاقد آنند تفاوت معناداری وجود دارد.

نتیجه مهم دیگر تحقیق ایشان این است که تفاوت معنادار بین میزان افسردگی شهروندان قبل از اجرای فعالیتهای برنامه شادی آفرین و بعد از آن وجود دارد. و در پایان میزان افسردگی قبل از اجرای برنامه های شادی آفرین در بین زنان و مردان شهروند به این شرح می باشد که: افسردگی هر دو گروه زنان و مردان شهروند در سطح بالا می باشد و تفاوت معناداری بین دو گروه می باشد.

¹ Seligman² Mayers

Theoretical Framework

While discussing the effect of structures on emotions, particularly happiness, Max Haler and Markaz Hadler emphasized networks and fundamental personal relations, altruism and socio-cultural solidarities and affinities, participations and occupational success, social status, and macro-socio-political and institutional context (Haler and Hadler, 2006: 178).

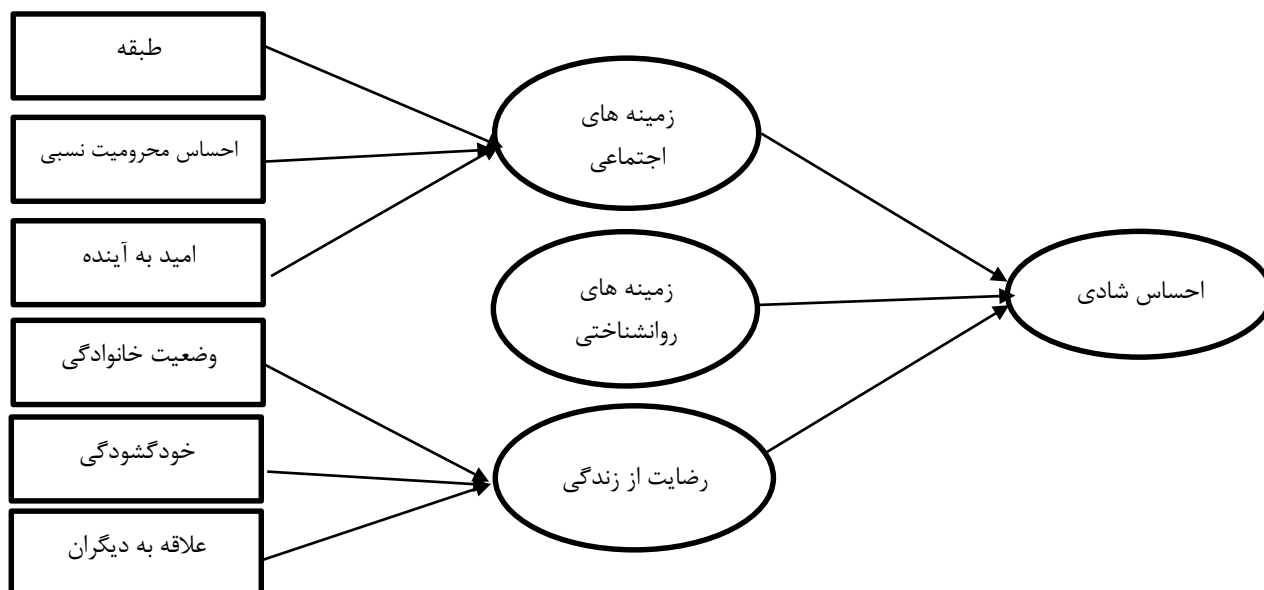
To confirm the claim made by Haler and Hadler (2006: 179), Belbum and Barhir demonstrated that intimate relations with others, spouse, parents, children, relatives, friends, neighbors, and colleagues are among the major sources of life satisfaction and happiness. On the other hand, Hium also claimed that attaining happiness is a fundamental goal which can be only achievable via relations with other people.

Vinhoven and Kalmijen believed that people's membership in associations is a principle: the more the participation of people in associations, the higher their happiness would be (Vinhoven & Kalmijen, 2005: 436). Moreover, they emphasized effect of justice on happiness and believed that, the stronger the economic, social, cultural, and political justice in the society, the better and fairer would be the distribution of happiness among people (Vinhoven & Kalmijen, 2005: 435). Researchers have referred to a set of factors such as participation, trust, and social networks as social capital. From the methodological point of view, social capital is defined as the manner of social participation and relation network, friendship, altruism, sense of control, social trust, etc. According to Putnam (2000), social capital consists of the communications between people, which enhance their lives in terms of social relations (quoted by Jafari, 2004: 14).

But, based on the literature review, in addition to social capital, other social factors such as hope for future, satisfaction with life, and sense of relative deprivation can affect happiness. In this regard, it is necessary to consider sense of relative deprivation. According to this viewpoint, people generally compare themselves with others and show strong and extreme emotional reactions when they feel sense of poverty and injustice. When this kind of emotion reaches its highest level, social conflict and extreme conflicts are resulted (Rafipour, 1999: 45). Psychologists believe that emotion does not occur without the cognitive assessment of a stimulating event; but, people's initial assessment of the stimulus as good/bad is an important cognitive mechanism that is expressed as physiological arousal and future emotional experience (Rio, 1999: 317, quoted by Khodapanahi, 2000: 121). Such assessment can be positive assessment either with hope for future or accompanied by despair and depression. In fact, based on Campbell's view, one of the major and principle causes for the creation of happiness and vitality is the presence of hope for self, life, and future. Anxiety or stress is in direct relationship with lack of hope for future, which is achieving the goal or expecting to achieve the goal; thus, hope theory is called theory of motivation (Campbell, 1981).

It can be concluded that the set of the aforementioned social factors can be related to happiness. Accordingly, the following hypotheses were formulated:

نمودار ۱: مدل تحلیلی زمینه های اجتماعی و روانشناختی موثر بر احساس شادمانی

فرضیات تحقیق

۱. بین احساس محرومیت نسبی و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۲. بین خودگشودگی و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۳. بین رضایت از زندگی و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۴. بین طبقه اجتماعی و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۵. بین وضعیت خانوادگی و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۶. بین علاقه به دیگران و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۷. بین امید به آینده و احساس شادمانی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۸. بین رشته تحصیلی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۹. بین وضعیت تاهل و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۱۰. بین سن و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۱۱. بین اوقات فراغت و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

تحقیق پیش رو با رویکردی کمی انجام پذیرفته است که در آن از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی کرمان می باشد که در شش دانشکده مشغول به تحصیل هستند. جمعیت دانشجویان دانشگاه آزاد کرمان در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ برابر است با ۱۶۴۰۳ نفر که ۶۴۱۱ نفر مرد و ۵۳۱۶ نفر زن می باشد که حجم نمونه ای ۵۰۰ نفره براساس نمونه گیری تلفیقی خوشه ای تصادفی و متناسب با سن و جنس (طبقه ای) مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق از اعتبار (validity) سازه و برای سنجش میزان پایایی (reliability) پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ برای متغیر وضعیت خانوادگی (۰/۶۱۳)، علاقه به دیگران (۰/۷۰۹)، امید به آینده (۰/۷۹۹)، رضایت از زندگی (۰/۸۷۷) خودگشودگی (۰/۷۷۵) احساس محرومیت نسبی (۰/۸۶۳) طبقه اجتماعی (۰/۷۶۲) بدست آمده است.

جدول ۱: تعریف مفهومی و عملیاتی برخی از متغیرهای تحقیق

مؤلفه های اصلی	تعریف مفهومی	تعریف عملیاتی	منبع
احساس شادی	خرسندی و یا شادی یک حالت روانی است که در آن فرد احساس عشق، لذت، خوشبختی و یا شادی می کند.	در جهت سنجش این متغیر از پرسشنامه آکسفورد استفاده شده است	دینر، و بیسواس_دینر، (۲۰۰۰)
وضعیت خانوادگی	روانشناسان در زمینه چگونگی شکل گیری ارتباط های خانوادگی به دو گونه جهت گیری: گفت و شنود و همنوایی اشاره کرده اند. به باور کوثرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) سوگیری گفت و شنود اشاره به شرایطی دارد که در آن خانواده، اعضا را به شرکت آزادانه و آسان در تعامل و گفتگو در زمینه های گوناگون تشویق می کند. اعضای خانواده ها با گفت و شنود بالا، آزادانه، پیوسته و خود انگیخته با یکدیگر تعامل دارند و امکان طرح طیف گسترده ای از موضوعات بدون محدودیت زمانی را دارند.	همفکری اعضای خانواده در زمان بحران خانوادگی - گفت و شنود بین اعضا به جای پر خاشگری - صبوری و حوصله داشتن و خبر داشتن از مشکلات یکدیگر	کوثرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲)
امید به آینده	امید به آینده اشاره به میزان امیدواری شخص از وقوع اتفاقات مثبت در زندگی او در آینده دارد. این امید می تواند در زمینه های مختلف شغلی، تحصیلی، خانوادگی و فردی و اجتماعی به وقوع آید.	بهرتر شدن شرایط (شغلی و وضعیت اشتغال، بهداشت و سلامت جامعه، امکانات آموزشی و پژوهشی) - برقراری عدالت و کاهش مشکلات	جنیا و شاو (۱۹۹۱)

علاقه به دیگران	به میزان علاقه ای که شخص به افراد گوناگون دارد، اشاره می کند. یعنی تا چه اندازه شخص حاضر است به خاطر منافع دیگران، از منافع خود چشم پوشی کرده و اصطلاحاً از خود گذشتگی نشان دهد.	به میزان علاقه و احترام فرد به دیگران اشاره دارد. اینکه چقدر او به مدیران و مسئولین، خانواده، بستگان، دوستان، اساتید و معلمان علاقه داشته و به آنها احترام می گذارد؟	کرمی نوری، رضا و همکاران (۱۳۸۱)
طبقه	طبقه اجتماعی نوعی قشر بندی است که در آن قشرها به وسیله مقررات قانونی یا مذهبی ایجاد نمی شوند و عضویت بر مبنای موقعیت موروثی نیست. هم چنین طبقه اجتماعی؛ گروه بندی وسیعی از افراد است که دارای منابع اقتصادی مشترکی هستند	برای سنجش طبقه اجتماعی از ملاک های عینی و ذهنی استفاده شده است. برخی از معرف ها بدین قرارند: منطقه محل سکونت، وضعیت تحصیل، وضعیت اشتغال، مالکیت منزل خود، قیمت خودرو، متراژ خانه، تعداد طبقات منزل و...	کرمی نوری، رضا و همکاران (۱۳۸۱)
خودگشودگی	خودگشودگی اصطلاحی است که در بیشتر موارد برای توجیه توانایی فرد در عرضه و ارائه خود در برقراری ارتباط با دیگران به کار می رود و شامل هر اظهاری است که فرد در مورد خود و توانایی ها و شخصیت خود می کند.	به ارائه افکار و ابراز خویش در محیط های اجتماعی از جمله کلاس های درس، محیط های کاری و سازمانی اشاره دارد.	زارعی متین و همکاران (۱۳۸۸)
رضایت از زندگی	رضایت از زندگی، نگرش مثبت فرد نسبت به زندگی کنونی، با تمام مشکلات و سختی ها، تلخی ها و ناکامی ها و در کنار آن پیروزی ها و موفقیت ها، شادی ها و پرورش استعدادها است.	رضایت از وضعیت اقتصادی، وضعیت و امکانات رفاهی، در جامعه و دانشگاه، عملکرد شهرداری در ایجاد فضای سبز و وضعیت امکانات ورزشی در سطح منطقه، دسترسی به امکانات بهداشتی و...	Sharifi, 2010
احساس محرومیت نسبی	بر اساس این دیدگاه انسانها عموماً به مقایسه خود با دیگران می پردازند و موقعیت خود را با توجه به تلاشی که انجام داده اند پایین تر از کسانی می دانند که با تلاشی به اندازه آنها داشته اند و یا تلاش کمتری نموده اند.	ارزیابی عدالت اجتماعی بر اساس موقعیت خود با کسانی که همانند او هستند در خصوص زمینه هایی از جمله: زمینه های تحصیلی و آموزشی، شغلی، رفاه در زندگی و امکانات مادی حقوق و مزایای مادی، احترام اجتماعی، و...	Tedkar (۱۹۷۰) به نقل از هزار جریبی، ۱۳۸۰، ۸

یافته های تحقیق

از حجم نمونه تحقیق ۲۱۱ نفر (۵۵/۵) را زنان و ۱۶۹ نفر (۴۴/۵) را مردان تشکیل داده اند. ۶۵/۸ درصد را مجردین، ۲۹/۲ متاهلین و ۱/۵ درصد را افراد مطلقه و ۴/۲ درصد فوت همسر تشکیل داده اند و میانگین سنی پاسخگویان ۱۷ سال بوده است و از لحاظ طبقه اجتماعی داده های تحقیق نشان می دهد که اکثریت پاسخگویان از طبقه متوسط رو به بالا هستند.

در خصوص متغیر وضعیت خانوادگی نتایج تحقیق حاکی از آن است که بیشتر خانواده های دانشجویان مورد بررسی به گونه ای است که در آن تعادل بالایی بین افراد خانواده وجود دارد و میزان پر خاشگری در آنها پایین است به گونه ای که در حدود ۷۶/۶ درصد اظهار داشته اند که در حل مشکلات خانوادگی با یکدیگر همفکری بالایی دارند، در حدود ۶۹ درصد اظهار داشته اند که گفت و شنود بین اعضای خانواده شان در حد زیاد و بسیار زیاد است و تنها ۸/۶ اظهار داشته اند که در خانواده شان پر خاشگری و زد و خرد بین اعضا زیاد و بسیار زیاد است. این نتایج نشان می دهد که در خانواده های مورد بررسی بیشتر تعامل و گفت شنود جریان دارد تا پر خاشگری و زد و خرد.

در خصوص امید به زندگی نتایج به گونه ای است که بیشتر دانشجویان نسبت به امکانات بهداشتی و سلامت خود در آینده بدبین هستند. میانگین بهبود وضعیت بهداشتی و سلامت در آینده کشور از ۵ نمره برابر با ۲/۶۶ است. دانشجویان نسبت به وضعیت اشتغال در کشور نیز بسیار بدبین هستند. میانگین بهبود وضعیت شغلی از ۵ نمره برابر با ۲/۸۲ است. بیشترین امیدواری دانشجویان نسبت به بهبود وضعیت امکانات آموزشی و پژوهشی در کشور است. با این وجود میانگین حاصله از ۵ نمره برابر با ۳/۱۱ است که هنوز رقم بالایی نیست و در حد متوسط است.

در خصوص میزان رضایت از زندگی با توجه به اینکه طبقه اجتماعی جامعه مورد بررسی بیشتر متوسط رو به بالا است رضایت از وضعیت اقتصادی خانواده، شغلی، به ترتیب در حد ۳/۶۹ و ۳/۰۵ است. اما میزان رضایت از امکانات ورزشی، خدمات بهداشتی، وضعیت بهداشتی و سلامت (دسترسی به بیمارستان ها و ...) در نزدیکی محل سکونت، عملکرد شهرداری ها در ایجاد فضای سبز، تفریحگاهها و ... همگی کمتر از ۲/۵ از ۵ نمره گزارش شده است.

طبق چارچوب نظری ارزیابی افراد از محیط اجتماعی می تواند بر احساس شادمانی ایشان تاثیرگذار باشد. یکی از این ارزیابی ها احساس محرومیت نسبی است که بیشتر حاصل مقایسه فردی با دیگران است. نتایج حاکی از احساس محرومیت نسبی شدیدی در جامعه مورد بررسی است. بیشترین احساس محرومیت در امور تحصیلی و آموزشی رفاه، امکانات مادی و توزیع خدمات و امکانات بهداشتی، است که به ترتیب ۳۹، ۴۹، ۴۰ در صد از پاسخگویان گزینه های زیاد و بسیار زیاد را انتخاب نموده اند.

نتایج حاصله در خصوص میزان احساس شادمانی در بین دانشجویان در سطح متوسطی قرار دارد نمرات میانگین (از ۱۴۵ نمره) حاصله در خصوص ۲۹ گویه طیف آکسفورد برآورد شده است. نتایج حاکی از آن است که میانگین نمره احساس شادمانی دانشجویان از حد اکثر ۱۴۵ نمره برابر با ۹۷/۹۶ بدست آمده است، که نشان می دهد شادمانی ایشان در حد متوسط است. چارک سوم که نشان دهنده ۷۵ درصد از پاسخ گویان است در این برآورد نمره میانگین ۱۰۶ را گزارش می کند.

اما متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق که همگی در سطح فاصله ای مورد اندازه گیری قرار گرفته اند وارد محاسبات همبستگی پیرسون شدند و نتایج زید حاصل شده است. همان طور که مشخص است رابطه میان احساس محرومیت نسبی، رضایت از زندگی با احساس شادمانی معنادار گزارش نشده است. به همین علت فرضیات اول و سوم تحقیق مورد تایید قرار نمی گیرند. اما دیگر متغیرهای تحقیق وارد معادلات رگرسیونی چند متغیره می شوند تا توسط نرم افزار amoss 17 مورد بررسی قرار گیرند.

جدول ۲: ضریب همبستگی پیرسون برای متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق (احساس شادمانی)

طیقه	وضعیت خانوادگی	رضایت از زندگی	محرومیت نسبی	سن	امید	علاقه	خودگشودگی		
								Pearson Correlation	شادی
								Sig. (2-tailed)	
								N	

از طرف دیگر متغیرهای رشته تحصیلی، وضعیت تاهل، اوقات فراغت که در سطح اسمی بودند توسط ضریب V کرامر همبستگی آنها سنجیده شد که در مورد وضعیت تاهل و اوقات فراغت (از پاسخگویان پرسیده شده است که اوقات خود را بیشتر صرف چه فعالیت هایی می کنید؟) معنادار گزارش نشده است. اما در خصوص رشته تحصیلی و احساس شادمانی نتایج فوق معنادار گزارش شده است و از بین رشته های دانشگاهی پرستاری و معماری بیشترین تعداد دانشجویان شاد را به خود اختصاص داده اند. پس از آن رشته های مهندسی، علوم انسانی و در پایان علوم پایه قرار گرفته اند.

ضریب (R^2) که نشان دهنده این است که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته تحت تاثیر متغیرهای مستقلی است که وارد مدل شده اند در تحقیق برابر با ۰/۱۹ بدست آمده است که نشان دهنده آن است که ۱۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته یا همان احساس شادمانی تحت تاثیر متغیرهای طبقه اجتماعی، خودگشودگی، وضعیت خانوادگی، علاقه به دیگران و امید به آینده رخ داده است و بقیه تاثیرات مربوط به متغیرهایی است که در مدل وارد نشده اند. همچنین در مدل رگرسیونی جهت های دوسویه نشان دهنده کوواریانس بین متغیرهای تحقیق است. جدول (۳) ضرایب رگرسیونی استاندارد و غیر استاندارد مربوط به هر کدام از متغیرهای تحقیق را نشان می دهند. همانگونه که نتایج جدول نشان می دهد تاثیرات علی متغیرهای طبقه اجتماعی، علاقه به دیگران بر احساس شادمانی تاثیرگذار نبوده و تنها تاثیرات متغیرهای امید به آینده و وضعیت خانوادگی است که بر احساس شادمانی تاثیر گذاشته اند.

جدول ۳: ضرایب رگرسیونی استاندارد و غیر استاندارد عوامل اجتماعی - روانشناختی موثر بر احساس شادمانی

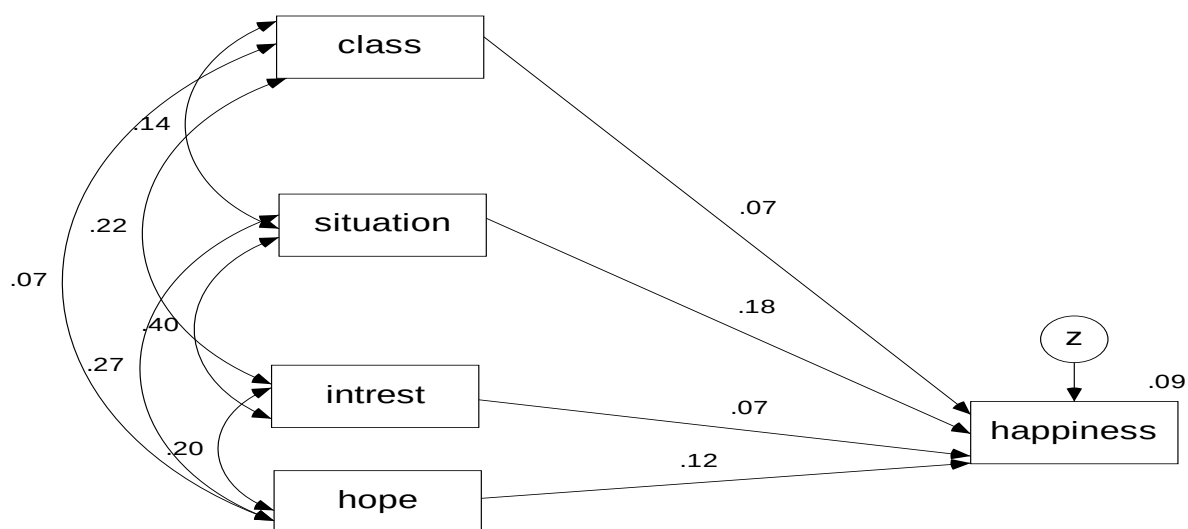
	Regression Weights	S.E.	C.R.	P	Standardized Regression Weights
happiness <--- class	.192	.131	1.458	.145	.073
happiness <--- situation	.714	.216	3.307	***	.182

happiness <---	intrest	.246	.188	1.311	.190	.072
happiness <---	hope	.294	.127	2.309	.021	.118

جدول شماره ۴: کوواریانس بین متغیرهای تحقیق

C.R.	S.E.	Estimate			
3.731	1.280	4.777	hope	<-->	intrest
5.138	1.138	5.848	hope	<-->	situation
1.372	1.657	2.274	hope	<-->	class
7.262	.856	6.219	intrest	<-->	situation
4.247	1.226	5.208	intrest	<-->	class
2.683	1.056	2.832	situation	<-->	class

نمودار ۲: زمینه های اجتماعی و روانشناختی موثر بر احساس شادمانی

CLASS (طبقه اجتماعی-اقتصادی)، SITUATION (موقعیت خانوادگی)، INTREST (علاقه به دیگران)، HOPE (امید به آینده)

جمع بندی و نتیجه گیری

عوامل مهمی مانند صفات شخصیتی، مؤلفه های شناختی، گرایشهای اعتقادی و محیطی (تربیتی، جمعیتی) زمینه ساز نشاط به شمار می روند. بررسی های بسیاری همبستگی ویژگیهای وراثتی، صفات شخصیتی، شناختی، و مذهبی با نشاط را گزارش کرده اند (فارنهام و چنگ^۱، ۱۹۹۷، هزارجریبی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۲۳). بررسی مجموعه این گونه تحقیقات، بر روابط زمینه های ژنتیکی و صفات شخصیتی در نشاط تأکید می کنند. در تحقیق پیش رو عوامل وراثتی و ژنتیکی و صفات شخصیتی که می توانند زمینه ساز شادمانی باشند مورد بررسی قرار نگرفته است، اما متغیرهایی از جمله علاقه به دیگران، خودگشودگی و وضعیت خانوادگی به عنوان عوامل فردی مورد تحلیل قرار گرفته اند. از طرف دیگر متغیر امید به آینده که دارای هر دو وجه فردی و اجتماعی است نیز مورد توجه قرار گرفته است. طبق نظریه امید، یکی از زمینه های اصلی و مهم در بوجود آمدن احساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده است. احساس اضطراب یا نگرانی با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد. امید به آینده دست یافتن به هدف یا انتظار دستیابی به هدف می باشد، به گونه ای که "شو" تئوری امید را تئوری انگیزش نامیده است. نتایج تحقیق پیش رو رابطه علی بین امید به آینده و احساس نشاط را در دانشجویان تایید می نماید. این نتایج با نتایج تحقیق هزارجریبی و همکارانش (۱۳۸۸) هماهنگ است. از طرف دیگر میزان احساس نشاط در بین دانشجویان در تحقیق پیش رو در حد متوسط گزارش شده است. این نتایج با نتایج تحقیق شریفی و همکاران (۲۰۰۹) هزارجریبی و همکاران (۱۳۸۸) شجاعی و همکاران (۱۳۹۰) هماهنگ است.

تأثیر طبقه اجتماعی بر نشاط اجتماعی در تحقیق مورد تایید قرار نگرفته است. شاید یک دلیل این امر این باشد که طبقه اجتماعی اکثر پاسخگویان، متوسط رو به بالا بوده است و همین امر می تواند دلیلی باشد برای این موضوع که تغییرات طبقه و شادمانی به خوبی منعکس نمی شود. اما چرا بیشتر دانشجویان را طبقه متوسط رو به بالا تشکیل می دهد یک دلیلش شهریه های بالای دانشگاه آزاد اسلامی است. در دوران کنونی که شرایط قبولی در دانشگاههای مجانی و دولتی در ایران بسیار تسهیل شده است (که یک علت اصلی آن کاهش جمعیت از سال ۱۳۶۷ به بعد است) و در کنار آن مراکز مختلف غیرانتفاعی با شهریه های پایین تر از دانشگاه آزاد قرار دارند تمایل افراد بی بضاعت و طبقات پایین با توجه به روند بیکاری در ایران به ادامه تحصیل کمتر شده است و ترجیح می دهند در مراکزی نام نویسی کنند که شهریه کمتر را بطلبند. پس دانشگاه آزاد را طبقات متوسط رو به بالا پر می کنند. و از طرف دیگر بین رشته های دانشگاهی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد. این نتایج با نتایج تحقیق کرمی نوری و همکاران (۱۳۸۱) هماهنگ است.

یکی دیگر از متغیرهای بسیار مهم تأثیرگذار بر احساس شادمانی دانشجویان، وضعیت خانوادگی می باشد. باور کوثرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) در زمینه چگونگی شکل گیری ارتباط های خانوادگی به دو گونه جهت گیری: گفت و شنود و همنوایی اشاره کرده اند. به سوگیری گفت و شنود اشاره به شرایطی دارد که در آن خانواده، اعضا را به شرکت آزادانه و آسان در تعامل و گفتگو در زمینه های گوناگون تشویق می کند. اعضای خانواده های با گفت و شنود بالا، آزادانه، پیوسته و خود انگیخته با یکدیگر تعامل دارند و امکان طرح طیف گسترده ای از موضوعات بدون محدودیت زمانی را دارند. در این دیدگاه همنوایی مصداق ارتباط های خانوادگی دانسته می شود، که اعضا را وادار به یکسان نمودن نگرش ها، ارزش ها و باورها می کند. یعنی خانواده های با همنوایی زیاد در تعاملات خود بر همسانی باورها و نگرش ها تأکید دارند و ارتباط های میان دو نسل در این خانواده ها، بر حرف شنوی از پدر و مادر و دیگر بزرگسالان استوار است. نتایج تحقیق پیش رو این نظریه را اثبات می نماید و نتایج حاکی از آن است که احساس شادمانی دانشجویان به شدت تحت تأثیر جهت گیریهای گفت و شنودی و وضعیت خانوادگی است.

¹ Furnham & Cheng

² Bauer querner & Phitez patric

منابع و مراجع

- [۱] ارگایل، مایکل (۱۳۸۳) روان شناسی شادی، ترجمه فاطمه بهرامی و دیگران، اصفهان: جهاد دانشگاهی اصفهان.
- [۲] اعتماد زاده، ه.، جعفری، ا.، عابدی، م. (۱۳۸۸) بررسی عوامل آموزشی، کالبدی و سازمانی موثر بر شادمانی، مجله
- [۳] ایروانی، محمدرضا، (۱۳۹۰) بررسی تاثیر برنامه های شادی آفرین بر کاهش افسردگی شهروندان ساکن شهر اصفهان، فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۴۷، سال پانزدهم، شماره ۲، تابستان.
- [۴] آرگایل، مایکل. (۱۳۸۳). روان شناسی شادی، ترجمه: مسعود گوهری انارکی و دیگران، انتشارات جهاد دانشگاهی اصفهان.
- [۵] آل یاسین، میترا (۱۳۸۰) "شادی و نشاط در محیط مدرسه"، تربیت، شماره ۱: ۱-۱۴.
- [۶] زارعی متین، ح.، سبک، ر.، م.، آبیانی اصفهانی، س.، رامین مهر، ح. (۱۳۹۰). تاملی بر شادی در پرتو محوریت دینی: مطالعه موردی کارکنان دانشگاه تهران، مجله چشم انداز مدیریت دولتی، شماره ۵، بهار.
- [۷] شجاعی، فاطمه و همکاران (۱۳۹۱). بررسی وضعیت شادمانی به عنوان یکی از شاخص های سلامت روان در دانشجویان پرستاری، پژوهش پرستاری، دوره ۷، شماره ۲۴، بهار ۹۱، صص ۲۲-۱۶.
- [۸] شجاعی، فاطمه، رفیعی، ابوالحسن و همکاران (۱۳۹۰) وضعیت شادمانی دانشجویان پرستاری، مجله آموزش در علوم پزشکی، سال یازدهم، شماره ۲، تابستان، ۱۶۱-۱۶۲.
- [۹] عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۱). (بررسی و مقایسه اثربخشی روش های مشاوره شغلی به سبک نظریه یادگیری اجتماعی، سازگاری شغلی و مدل شناختی رفتاری فوردایس بر کاهش افسردگی شغلی مشاوران آ.پ. شهر اصفهان)، پایان نامه دکتری مشاوره، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- [۱۰] کرمی نوری، رضا و همکاران (۱۳۸۱) مطالعه عوامل موثر بر احساس شادی و بهزیستی در دانشجویان دانشگاه تهران، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال سی و دوم، شماره ۱، ص ۴۱-۳.
- [۱۱] هزارجریبی، و همکاران (۱۳۸۸) بررسی عوامل موثر بر نشاط اجتماعی (با تاکید بر استان تهران)، جامعه شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره پیاپی (۳۳)، شماره ۱، بهار، صص ۱۱۹-۱۴۶.
- [12] Rafipour, Faramarz (1999). Anomie or social chaos, Tehran, Soroush Publications.
- [13] Campbell, A. (1981). The Sense of well-Being in America New York. Mc Grow_Hill.
- [14] Khodapanahi, Mohammad Karim (2000). Motivation and Emotion. Tehran: Organization for Researching and Composing University Textbooks in Humanities (SAMT) and University of Tehran.
- [15] Jafari, Ibrahim, et al. (2004). Investigating happiness and its correlated factors among university students in city of Isfahan. Final report of research proposal, Vice Chancellor for Research, University of Isfahan.
- [16] Argyle, M. (2001). The Psychology of Happiness, London, Routledge.
- [17] Chan, Y. k. and P. L. Lee (2006) ((Network Size, Social Support and Happiness in Later Life)), Journal of Happiness Studies, 7: 87_112.
- [18] Diener, E. D. and R. Lucas (2000) ((Explanation Differences in Social Levels of Happiness)), Journal of Happiness Studies, 1: 41_78.
- [19] Haller, H. & M. Hadler (2006) ((How Social Relations and Structures Can Produce Happiness and Unhappiness)), Social Indicators Research, 75: 169_216.
- [20] Mayers, D. (2000) "The Friends and Faith of Happy People" *American Psychologist*, 55: 56-57.
- [21] McMahon, D. M. (2006). Happiness-a history, New York, Atlantic Monthly.
- [22] ozturk, Abdulkadir, Mutlu, Tahsu (2010) The relationship between ,procidia social and Behavioral scince, 1772-1776.
- [23] Veenhoven, R. and W. Kalmijn (2005) Inequality Adjusted Happiness in Nation, Journal of Happiness Studies, 6: 421-455.
- [24] Sharifi, Kh, Sooky, Z (2010) Happiness and its related factors among the students of Kashan university of medical sciences in 2006, Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences, Vol 14, No 1, Spring, P 62-69